

ADVIES

over communicatie over voeding en gezondheid*

Een evenwichtige voeding is op alle leeftijden essentieel om de gezondheid te bevorderen en te behouden. Resultaten van de voedselconsumptiepeiling van 2014 in België wijzen op een onevenwichtig voedingspatroon wat betreft meerdere macro- en micronutriënten en verschillende voedingsmiddelen[†]. Aan de basis ervan liggen factoren die te maken hebben met aanbod en prijs van de voedingsmiddelen, de socio-culturele omgeving en de kennis van de consument. Hierin spelen ook voedingsvoorlichting en communicatie een belangrijke rol.

De verbruiker wordt dagelijks overspoeld met informatie en publiciteit over al dan niet vermeende effecten van voeding op gezondheid. Hoe kan men het kaf van het koren scheiden? Hoe kan men herkennen wat stoelt op wetenschappelijke evidentie? Welke rol heeft de voedingswetenschapper daarbij te vervullen? Tegenover deze achtergrond werd op 24 maart 2018 door de Koninklijke Academie voor Geneeskunde van België een symposium georganiseerd waarbij de nadruk vooral lag op de inhoud van de communicatie eerder dan op de manier van communiceren. Het programma van dit symposium is toegevoegd aan dit advies (zie bijlage).

Op basis van de voordrachten en de paneldiscussie kunnen volgende aanbevelingen worden geformuleerd om de communicatie over voeding en gezondheid te bevorderen:

- Communicatie over voeding en gezondheid is in de huidige maatschappelijke context een niet te onderschatten onderdeel van een globaal voedings- en gezondheidsbeleid. De communicatiestrategie moet op een systematische wijze worden ontwikkeld. Hierbij dienen alle betrokkenen bij onder meer de productie, het telen en verwerken, de verdeling, het aanbod, het verbruik door de consument, de afvalverwijdering van voedingswaren etc. de verantwoordelijkheid te dragen. Communicatie over effecten op gezondheid is slechts een deelaspect dat alleen kan slagen als het geheel van de keten afstemt op een gezond en duurzaam voedings- en gezondheidsbeleid.
- In België worden door de Hoge Gezondheidsraad (HGR) sinds geruime tijd voedingsaanbevelingen uitgebracht, die weliswaar enkel gericht zijn op macro- en micronutriënten en door de consument moeilijk om te zetten zijn in een evenwichtig en gezond voedingspatroon. Er wordt door de HGR thans gewerkt aan aanbevelingen gericht op voedingsmiddelen en -patronen (Food Based Dietary Guidelines). Dergelijke informatie is echter evenmin meteen bruikbaar voor de consument en moet “vertaald” worden in praktische richtlijnen.
- Uit onderzoek is gebleken dat informatie verstrekken op zich onvoldoende is. Gedrag wordt door heel wat meer bepaald. Voorlichting omtrent gezonde voeding vergt klemtonen die vooral eenduidig en begrijpelijk moeten zijn. Een aanbeveling bij herhaling brengen heeft effect zelfs al blijkt dat de boodschap zelf weinig aandacht krijgt. Boodschappen moeten cognitief eenvoudig te verwerken en gemakkelijk toepasbaar zijn. Dit alles vergt een communicatieve aanpak waarvan de effectiviteit is aangetoond.
- Vlaanderen heeft nood aan één ondersteunende instelling waar informatie over voeding en gezondheid kan worden ingewonnen door de consument, overheidsinstanties, media en bedrijven. Deze instantie zou ondersteuning moeten kunnen bieden aan de aanvrager op basis van de beschikbare wetenschappelijke evidentie over nut, veiligheid en duurzaamheid. Deze instelling zou ook op eigen initiatief informatie over voeding en gezondheid moeten kunnen geven op een manier aangepast aan het doelpubliek maar steeds gesteund op wetenschappelijke evidentie. Op dit ogenblik zijn er diverse instanties die los van elkaar deze opdracht deels invullen, wat aanleiding kan geven tot inconsistenties met als gevolg dat de consument gekleurde informatie of een onbetrouwbaar keurmerk moeilijk kan onderscheiden van een

* Het advies werd voorbereid door de vaste commissie maatschappij en gezondheid, samengesteld uit Philippe Beutels, Marc Bogaert, Frank Buntinx, Guy De Backer (ondervoorzitter, redacteur van het advies), Johan Decruyenaere, Luc Deliëns, Anne De Paepe, Peter De Paepe, An De Sutter, Petra De Sutter, Stanny Geerts, Bruno Goddeeris, Lea Maes, Chantal Mathieu, Geert Molenberghs (secretaris), Benoit Nemery de Bellevaux, Mirko Petrovic, Bernard Sabbe (voorzitter), Simon Scharpé, Theo Van Achterberg en Geert Verbeke, evenals Bernard Himpens (voorzitter KAGB) en Greet Ieven (algemeen secretaris KAGB). De vaste commissie voor de uitoefening van de adviesbevoegdheid van de Koninklijke Academie voor Geneeskunde van België, samengesteld uit Peter Bols, Guy De Backer, Dominique Declercq, Joke Denekens, Bernard Himpens (voorzitter KAGB), Greet Ieven (algemeen secretaris KAGB), Jo Lambert, Geneviève Laureys, Simon Scharpé, Ben Van Camp, Dirk Van Raemdonck en Brigitte Velkeniers, keurde het advies goed op 30 juni 2018.

[†] De Ridder K, Bel S, Brocatus L, Cuyper K, Lebacqz T, Moyersoen I, Ost C & Teppers E. De consumptie van voedingsmiddelen en de inname van voedingsstoffen. In: Bel S, Taffureau J (ed.). Voedselconsumptiepeiling 2014-2015. Rapport 4. WIV-ISP, Brussel, 2016. URL: <https://fcs.wiv-isp.be/nl/sitepages/resultaten.aspx>

grondig “evidence-based” advies. Een unieke instelling zou garant moeten staan voor onafhankelijkheid ten opzichte van stakeholders die belangen hebben bij communicatie over voeding en gezondheid. De adviezen die deze instelling zou uitbrengen dienen louter te steunen op de beschikbare wetenschappelijke evidentie over het onderwerp, zowel vanuit biomedische als vanuit gedrags- en communicatiewetenschappelijke invalshoek. Het Nederlandse Voedingscentrum, waar domeinexpertise met gedrags- en communicatie-expertise gebundeld wordt, is daarvan een voorbeeld (www.voedingscentrum.nl). Een dergelijke instelling zou over een financiële onafhankelijkheid moeten beschikken en snel moeten kunnen inspelen op vragen die ter verificatie worden gesteld. Anderzijds moet de instelling ook op regelmatige basis op eigen initiatief naar buiten kunnen treden over diverse onderwerpen rondom voeding en gezondheid.

De KAGB is verder van oordeel dat:

- meer toezicht wenselijk is op de reclame van voedingsmiddelen die gebruik maken van “health claims” die niet in overeenstemming zijn met de regelgeving die daaromtrent bestaat;
- voedingswetenschappers, wetenschapsjournalisten en de voedingsindustrie gebonden zijn aan ethische regels waardoor garantie wordt geboden dat de communicatie over voeding en gezondheid berust op algemeen aanvaarde wetenschappelijke evidentie die zo nodig kan worden geverifieerd. Dit impliceert ook dat voor een correcte interpretatie van waarnemingen uit één studie de resultaten steeds moeten worden gekaderd in hun context.

Bijlage

Symposium “Communicatie omtrent voeding en gezondheid”

Zaterdag 24 maart 2018, 10.00-12.30 uur
Paleis der Academiën, Hertogsstraat 1, 1000 Brussel
<http://www.academiegeneeskunde.be/>
Erkenningsnummer accreditering: 18000119; Ethiek en Economie

Programma

9:30-10:00: Onthaal

Voorzitters: Chantal Mathieu (KAGB), Guy De Backer (KAGB)

10:00: **Pieter van 't Veer** (Wageningen University, Nederland): “Gezonde en duurzame voeding: naar een systeembenadering”

10:30: **Stefaan De Henauw** (UGent): “Voedingsaanbevelingen over voedingsstoffen, voedingsmiddelen en voedingspatronen”

10:55: **Tim Smits** (KULeuven): “Communicatie over voeding en gezondheid”

11:20: **Marleen Finoulst** (Belgisch Centrum voor evidence-based medicine): “De rol van de voedingswetenschapper in de pleitbezorging omtrent gezonde voeding”

11:45: **Paneldiscussie** met de sprekers en vertegenwoordigers van een aantal verenigingen: Liesbet Dejaegere (Vlaams Instituut Gezond Leven), Nick Deschuyffeleer (Federatie van de Belgische Voedingsindustrie-Vlaanderen), Dieter De Cleene (Eos-redacteur), Hilde De Geeter (Nutrition Information Center/Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing), Kris Gillis (Vlaamse Beroepsvereniging van Diëtisten).

Moderator: Christophe Matthys (KULeuven)